

АНАЛІЗ ЗМІСТУ ЗМАГАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НЕПОВНОСПРАВНИХ БАСКЕТБОЛІСТІВ РІЗНИХ ФУНКЦІОНАЛЬНИХ КЛАСІВ

Мар'ян ПІТИН

Львівський державний інститут фізичної культури

Заставка проблеми. Раціональне управління підготовкою спортсменів можливо лише в умов наявності об'єктивної інформації щодо структури і змісту змагальної діяльності конкретного спортсмена (команди) та зіставлення цих показників з модельними показниками змагальної діяльності спортивної еліти у відповідному виді спорту [1,2].

Зокрема, важливими є знання про фактори забезпечення модельних параметрів змагальної діяльності. Зокрема, у сучасному баскетболі на візках суттєве значення змагальної діяльності має рівень фізичної підготовленості баскетболістів враховуючи позу спортсмена у візку. У цьому випадку виконуються на майданчику в процесі гри забезпечуються рухи в зоні верхніх кінцівок та тулуба [2-6].

Важкого значення набуває аналіз змагальної діяльності неповносправних баскетболістів з врахуванням функціонального класу спортсмена. Так, у грі беруть участь спортсмени чотирьох класів (1,0-4,5) за рівнем максимальних функціональних показників [1-6]. В процесі гри ними виконується рівнозначний якісний обсяг дій, характерних для баскетболу на візках як виду спорту.

Мета останніх публікацій і досліджень. У доступній нам науково-методичній літературі не знайдено даних щодо аналізу змісту змагальної діяльності неповносправних баскетболістів з врахуванням функціонального класу спортсмена. Так, дослідження у галузі баскетболу на візках спрямовані на вирішення питань: тактичної організації гри (Б.Хедрік, Д.Барнес, Л.Шевер 1989); загальної характеристики компонентів змагальної діяльності (М.Пітин 2003); взаємодії спортсменів під час гри (Є.Болах 2003); координаційних здібностей гравців у баскетболі на візках (К.Здеб 1999); фізичної підготовки гравців національних команд (Б.Молік, А.Космол 1999); аналізу фізичної підготовки гравців у баскетболі на візках в залежності від класифікаційного балу (А.Мікічук, К.Годзінські 2003, М. Пітин 2004); мотиваційних факторів занять баскетболом на візках (Є.Болах, А.Микичук, Є.Пристапа 2003).

Цьому метов є визначити та порівняти зміст змагальної діяльності неповносправних баскетболістів з врахуванням функціонального класу спортсмена.

Методика вирішення завдань:

Визначити результативно значущі компоненти змагальної діяльності баскетболу на візках.

Визначити зміст змагальної діяльності неповносправних баскетболістів з врахуванням функціонального класу спортсмена.

Визначити зміст змагальної діяльності неповносправних спортсменів різних функціональних класів.

Методи аналізу та узагальнення даних інформаційного пошуку, узагальнення педагогічне спостереження, відео аналіз змагальної діяльності, статистична обробка статистики.

Результати дослідження та їх обговорення. Зміст змагальної діяльності неповносправних спортсменів у баскетболі на візках визначається елементами застосовуються ними в процесі гри. Аналіз змагальної діяльності (Міжнародний турнір м. Жешув 2003 рік, м. Лодзь 2004; чемпіонат України 2003, 2004 роки; відеозаписи Міжнародних турнірів м. Жешув 2002 рік, м. Відень 2003 рік.) та даних літературного інформаційного пошуку дав нам можливість визначити результативно значущі компоненти змагальної діяльності баскетболу на візках. До них увійшли кидок м'яча, ведення, передача та ловіння м'яча, переміщення, індивідуальні, групові, командні тактичні дії у нападі та захисті та інші.[2].

Зміст змагальної діяльності нами вивчався за показниками 10 спортсменів кожного з класів, щодо виконання: 1) загальної кількості та результативних кидків; 2) передач; 3) використання ведення; 4) блокування; 5) силового протиборства; 6, 7) ривку до 5 та 10 м; 8) переміщення до 20 метрів та більше; 9) загальної дистанції переміщення; 10) кількість проведених хвилин на майданчику (нами були обрані спортсмени, які перебували на майданчику більше 30 хв. ігрового часу) (Табл. 1). Вибір даних показників обумовлений особливостями змагальної діяльності баскетболу на візках та подальшою науковою розробкою питання диференційованої силової підготовки неповносправних баскетболістів.

Табл.

Середні значення виконання компонентів змагальної діяльності неповносправних баскетболістів різних функціональних класів

	Функціональний клас	1	2	3	4
1.	Кидки	10,4 ± 3,82	15,9 ± 3,31	23,9 ± 2,99	32,2 ± 2,01
	результативні	5,5 ± 2,16	10,3 ± 1,91	15,9 ± 2,98	23,3 ± 1,35
2.	Ведення м'яча	20,0 ± 2,60	14,2 ± 2,45	14,4 ± 4,13	11,9 ± 8,60
3.	Передача м'яча	29,6 ± 4,15	19,1 ± 3,58	14,2 ± 5,83	13,2 ± 4,66
4.	Силове протиборство	59,4 ± 7,51	73,5 ± 5,94	73,2 ± 3,30	62,1 ± 4,97
5.	Блокування суперника	131,4 ± 9,94	125,9 ± 4,40	107,1 ± 8,88	112,2 ± 4,52
6.	Ривок до 5 метрів	272,2 ± 7,24	212,9 ± 12,31	201,1 ± 12,45	251,5 ± 12,62
7.	до 10 метрів	72,7 ± 6,91	79,3 ± 5,34	84,9 ± 5,33	70,6 ± 4,54
8.	до 20 і більше метрів	66,9 ± 5,76	82,4 ± 6,51	76,6 ± 4,94	83,1 ± 6,26
9.	Заг. дистанція переміщення, м	3265 ± 270,5	3240 ± 120,3	2915 ± 179,2	3490 ± 216,1
10.	Хвилин на майданчику	37,2 ± 2,04	36,0 ± 4,42	35,7 ± 4,05	37,2 ± 4,23

Як показано у таблиці 1 гравці функціонального класу 1 виконують більше елементів змагальної діяльності як ведення м'яча – 20,0±2,60; передачу м'яча – 29,6±4,15; блокування суперника – 131,4±9,94; ривків до 5 метрів – 272,2±7,24 відповідно. Гравці функціонального класу 2 у процесі змагальної діяльності виконують більше за інші класи силових протиборств (73,5±5,94) та переміщень до 20 метрів (82,4±6,51); функціональний клас 3 – силові протиборства (73,2) та ривки до 5 метрів (201,1±12,45).

($34,9 \pm 5,33$). Для гравців функціонального класу 4 найбільш характерним у грі є виконання кидків на візках – $32,2 \pm 2,01$; кидків до 20 метрів та більше – $83,1 \pm 6,26$ та подолання загальної дистанції за гру – $3490 \text{ м} \pm 216,1$.

Таким чином, ми можемо стверджувати, що гравці функціонального класу 1 найбільш активні в основному пов'язану з захисними діями на майданчику та виконання командної гри в атаці; гравці класу 2 та 3 забезпечують належні умови виконання атакуючих, так і захисних дій команди на майданчику та забезпечують зв'язок між захисною лінією нападу; гравці функціонального класу 4 – “бомбардири” команд, виконують у виконанні ними найбільшої кількості кидків та переміщень у процесі гри. Однак, специфіка баскетболу на візках полягає у поєднанні в процесі гри атакуючих та захисних дій, що дозволяє нам говорити про домінуючі функції гравців функціональних класів на майданчику.

Вивчені ми, також, проаналізували динаміку показників компонентів грі (Рис. 1-3). Нами було згруповано компоненти за характерними групами I – технічні дії, до неї увійшли кидки, ведення та передача м'яча; група II – атакуючим застосуванням сили – силове протистояння та блокування; група III – переміщення – ривок до 5 м. та 10 метрів та переміщення до 20 м. та більше.

На рисунку 1 відображено близьке до прямолінійного збільшення виконання як кількості, так і результативних кидків відповідно до підвищення функціонального класу спортсмена. Застосування ведення м'яча найбільш характерним для функціонального класу 1, для інших (клас 2–4) даний показник коливається у межах 1–1,4 рази. У виконанні передач спостерігається протилежна до ситуації з веденням м'яча тенденція. Так, при збільшенні класу спортсмена зменшується кількість передач з $29,6$ у класу 1 до $13,2$ – функціональний клас 4.

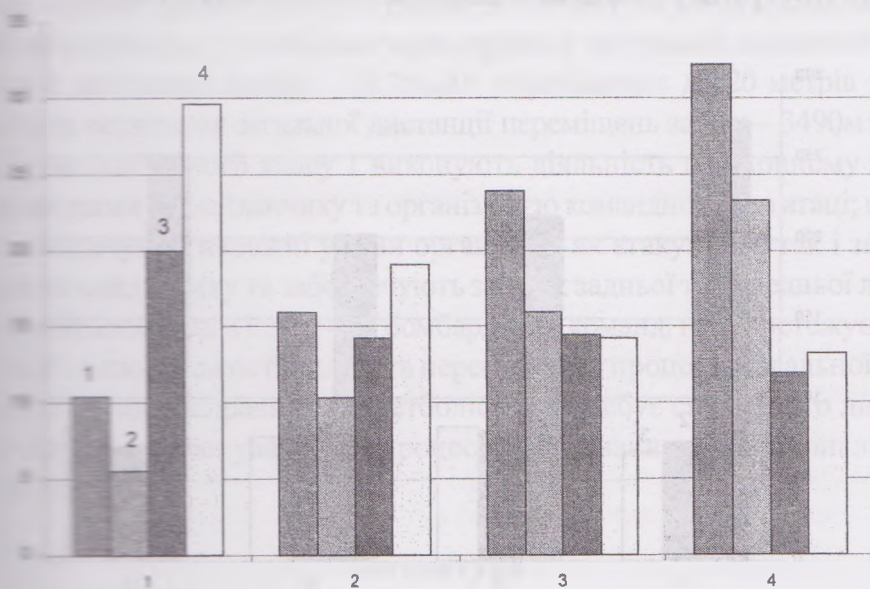

Рис. 1 – динаміка виконання гравцями різних функціональних класів показників I-ї групи у змагальній діяльності баскетболу на візках.

Рис. 2 Динаміка виконання гравцями різних функціональних класів показників II-ї групи у змагальній діяльності баскетболу на візках

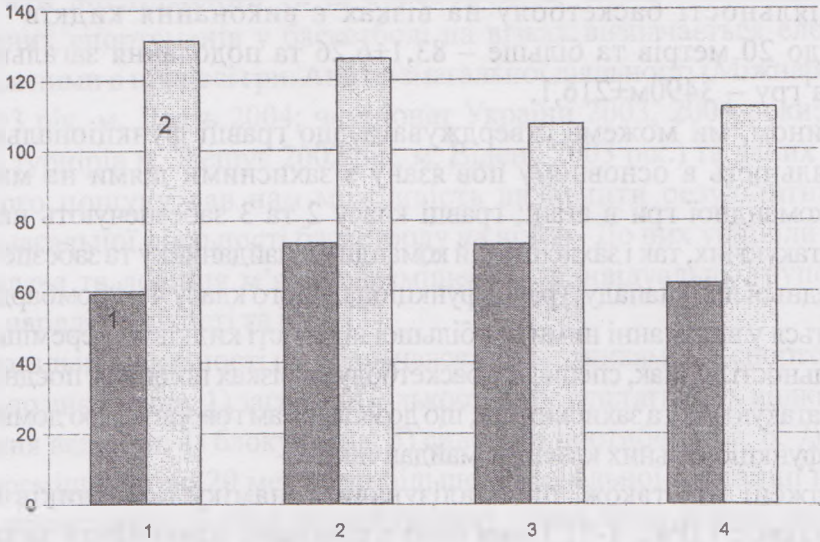
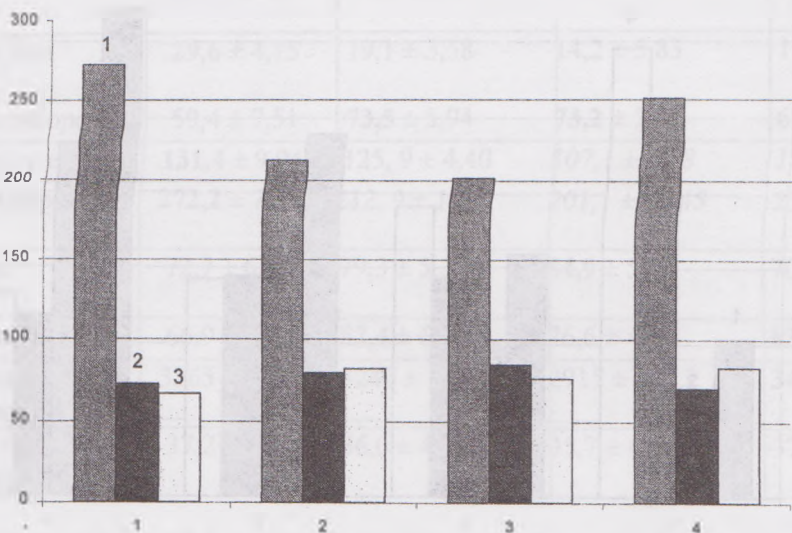

Рис.2 Динаміка виконання гравцями різних функціональних класів компонентів II-ї у змагальній діяльності баскетболу на візках.

Для компонентів змагальної діяльності II-ї групи (Рис.2) спостерігаються незміни кількості виконання силових протиборств та блокувань у відповідності функціонального класу спортсмена. Так, силове протиборство використовується в межах 59,4 (клас 1) – 73,5 (клас 2) разів відповідно; блокування у межах 107,1 (клас 1) – 131,4 (клас 2) разів, що не знаходить відображення у функціональному класі спортсменів.

На Рис.3 зображено динаміку використання неповносправними спортсменами компонентів III-ї групи у змагальній діяльності баскетболу на візках.

1 –Ривок до 5 м; 2- Ривок до 10 м; 3- Переміщення до 20 м і більше.

Рис.3 Динаміка виконання гравцями різних функціональних класів компонентів III-ї групи у змагальній діяльності баскетболу на візках.

Характерно на рисунку 3 – для гравців різних функціональних класів у баскетболі характерне виконання переміщень до 5 м, до 10 м, до 20 м і більше. Так, гравці 1–4 класів виконують наближено однакову кількість ривків до 10 м та переміщень до 20 м і більше (70,4 і 66,9 до 84,9 і 83,1 разів відповідно). Однак, у змагальній діяльності баскетболу на візках, у досліджуваних іграх, ривки на відстань до 5 м виконують гравцями всіх класів значно частіше. Даний показник становить у класу 1 – 272,9 разів; клас 2 – 212,9; функціональний клас 3 – 201,1 та клас 4 – 251,5 рази відповідно. Загалом у процесі гри спортсмени різних функціональних класів долають відстань у метрах від 2915 м до 3490 м.

Висновки з вищевказаного ми можемо констатувати необхідність диференційованого підходу до процесу підготовки неповносправних спортсменів різних функціональних класів, що спеціалізуються у баскетболі на візках. Врахування функціонального класу та особливостей змісту змагальної діяльності гравців різних класів сприятиме більшій інтенсивності вмотивованого багаторічного тренувального процесу та набуття оптимального стану спортивної форми.

Висновки

Основними результативно значущих компонентів змагальної діяльності баскетболу є кидок м'яча, передача та ловіння м'яча, ведення м'яча, блокування, силові протиборства гравців, ривок до 5 м та до 10 м, переміщення до 20 м і більше, загальна дистанція переміщення за гру.

Для гравців функціонального класу 1 характерне виконання таких елементів змагальної діяльності як ведення м'яча – $20,0 \pm 2,60$; передач м'яча – $29,6 \pm 4,15$; блокувань м'яча – $131,4 \pm 9,94$; ривків до 5 метрів. Гравці функціонального класу 2 у процесі змагальної діяльності виконують більше за інші класи силових протиборств м'яча – $73,2$ та переміщень до 20 метрів і більше ($82,4 \pm 6,51$); функціональний клас 3 – силові протиборства ($73,2$) та ривки до 10 метрів ($84,9 \pm 5,33$). Для гравців функціонального класу 4 найбільш характерним у змагальній діяльності баскетболу є виконання кидків – $32,2 \pm 2,01$; переміщення до 20 метрів та більше – $83,1$ та подолаття загальної дистанції переміщень за гру – $3490 \pm 216,1$.

Гравці функціонального класу 1 виконують діяльність в основному пов'язану з виконанням дій на майданчику та організацією командної гри в атаці; гравці класу 2 забезпечують належні умови організації як атакуючих, так і захисних дій команди на майданчику та забезпечують зв'язок задньої та передньої лінії нападу; гравці функціонального класу 4 – “бомбардири” команд, що простежується у виконанні найбільшої кількості кидків та переміщень у процесі змагальної діяльності.

Підготовка неповносправних баскетболістів потребує системного диференційованого підходу до тренувального процесу з врахуванням функціонального класу спортсмена.

Література

- Бірюков В.А., Передерій А.В., Строкатов В.В. Параолімпійський спорт: Інформаційний посібник. – Львів: Арал, 2001. – С. 32-40, 57-82.
- Бірюков В. Загальна характеристика компонентів змагальної діяльності у параванійському баскетболі// Молода спортивна наука України. Вип. 7, Т. 3. – Львів, 2001. – С. 254-258.

3. Пітин М. Класифікаційний склад команд України в баскетболі у візжі "Проблеми активізації рекреаційно-оздоровчої діяльності населення", VI Всеукраїнська науково-практична конференція – Л., 2004. – С.235-237.
4. Классификационная система по баскетболу на колясках: перевод и изложение Укр.федерации спорта инвалидов ПОРА. – 40с.
5. Щербаков И.А., Уваров М.А. Баскетбол на колясках. – М.: Терра-Спорт, 2004. – 80 с., ил.
6. Molik B. Kosmol A. Klasyfikacja zawodnikow a skutecznijsze gry w koszykowce wozkach (na przykladzie meczow kobit I mezczyzn) // Miedz. konf. nauk.-metod. Efektywnosc systemow szkolenia w roznych dyscyplinach sportu. – 1999. – P.211-214.

ANALYSIS OF COMPETITIVE ACTIVITY DISABILITY SPORTSMEN OF DIFFERENT FUNCTIONALLY CLASS OF WHEELCHAIR BASKETBALL

Mar'yan PITYN

Lviv State Institute of Physical Culture

Annotation: In article open up the questions analysis of competitive activity disability sportsmen of different functionally class of wheelchair basketball.

Key words: competitive activity, wheelchair basketball, functionally class.

ПАРАМЕТРИ ЗМАГАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НЕПОВНОСПРАВНИХ ВОЛЕЙБОЛІСТІВ

Євген ПРИСТУПА, Анна БАЛДИК, Анна ЛОБОДЗІНСЬКА

Вроцлавська академія фізичного виховання

Сучасна система підготовки неповносправних спортсменів за своєю структурою та змістом все у більшій мірі переймає характерні риси аналогічної системи спорту повносправних (1, 2, 3, 5). У процесуальному аспекті система підготовки спортсменів інвалідів складається із тренувальних, змагальних та реституційних елементів (1, 2, 3, 4, 5).

Необхідно зазначити, що останніми роками параметри тренувальних навантажень у спорті неповносправних мають яскраво виражену тенденцію до суттєвого зростання. В науковій літературі наводяться кількісні величини тренувальних навантажень неповносправних спортсменів у різних структурних підрозділах річного циклу підготовки (мікро-, мезо- та макроциклах) (3, 4, 5).

Враховуючи наукові факти про обмежені адаптаційні можливості організму неповносправної людини до високоінтенсивних психофізичних навантажень, можна стверджувати, що обсяги та інтенсивність тренувальних навантажень останніми роками досягнула граничних та біляграничних величин (3). Наприклад, як зазначається у роб.